

Mgr. PaedDr. Martina Šimkovičová
Ministerka kultúry SR
Ministerstvo kultúry SR
Námestie SNP 33
813 31 Bratislava
Slovenská republika

V Bratislave, dňa 12.9.2024

ODPOVEĎ VÝBORU KULTÚRNEHO ŠTRAJKU NA REAKCIU MK SR NA DÔVODY PRE KULTÚRNY ŠTRAJK

Výbor Kultúrneho štrajku týmto stanoviskom reaguje na vyjadrenie vedenia Ministerstva kultúry SR, ktoré spochybňuje dôvody na vyhlásenie Kultúrneho štrajku. Zároveň nás mrzí, že vedenie MK SR namiesto konštruktívnych rokovaní so zástupcami Výboru Kultúrneho štrajku, komunikuje s výborom výlučne odkazmi cez médiá alebo sociálne siete. Týmto by sme preto chceli vedenie MK SR opätovne verejne vyzvať na stretnutie so zástupkyňami a zástupcami výboru Kultúrneho štrajku.

Vzhľadom na to, že zo strany vedenia MK SR zaznelo, že organizátori a organizátorky Kultúrneho štrajku „nemajú žiadne vecné argumenty“, dovoľujeme si v bodoch uviesť konkrétne prípady, ktoré vyvracajú tieto tvrdenia.

Tvrdenie MK SR: „MK SR odmieta zhoršenie pracovných podmienok pracujúcich v rezorte a zdôrazňuje, že pracovné podmienky všetkých zamestnancov na ministerstve a v organizáciách v jeho pôsobnosti sú plne v súlade so zákonníkom práce a príslušnou legislatívou. Akékoľvek obvinenia týkajúce sa ‚zастраšovania, prepúšťania a vyhrážok‘ sú zavádzajúce a nezakladajú sa na pravde.“

Viacerí zamestnanci a zamestnankyne MK SR už pre médiá opísali, že pod súčasným vedením rezortu na pracovisku zažívajú permanentný strach, paralýzu, vyhrážky, chaos, sú svedkami impulzívnych rozhodnutí bez riadnych argumentov. Ministerstvo masívne prepúšťa, zrušilo už niekoľko celých oddelení a v pláne sú aj ďalšie.

„Atmosféra možného vyhadzovu je prítomná neustále,“ hovorí Marcel Čas, ktorý viedol Inštitút kultúrnej politiky a dnes patrí k bývalým zamestnancom ministerstva. „Nikto nerobí autonómne rozhodnutia, lebo všetci sa boja, ako sa jeden človek vyspí,“ dodáva.

Organizátori a organizátorky Kultúrneho štrajku majú informácie o zhoršovaní sa pracovných podmienok na pracoviskách od viacerých rezortných inštitúcií, ktoré sú často aj dôsledkom toho, že súčasné vedenie MKSR nedokázalo zaistiť na rok 2024 pre svoje inštitúcie dostatočné rozpočty. Nielenže nepokrývajú mzdové náklady a vytvárajú tým neustály tlak na znižovanie už aj tak poddimenzovaného počtu pracovníkov, ale nepokrývajú ani len náklady na prevádzku.

Pamiatkový úrad tak napr. v zimnom období nemohol dostatočne vykurovať svoje pracoviská a v súčasnosti z dôvodu nedostatku financií nemôže svojim zamestnancom poskytovať pracovné pomôcky, na ktoré majú zo zákona nárok (ochranné pomôcky pri práci v teréne, výbava pre archeologické výskumy a pod.).

Zamestnanci Pamiatkového úradu tiež nemajú preplácané nadčasy, pretože na ne nie sú prostriedky v rozpočte, a ani za ne nemôžu čerpať náhradné voľno kvôli chronickej personálnej poddimenzovanosti na jednej strane a nutnosti dodržiavať úradné lehoty na strane druhej.

Tvrdenie MK SR: “Šikana, vyhrážky či zastrašovanie na pracovisku sú v rezortných organizáciách absolútne neprípustné. Akékoľvek podnety týkajúce sa nevhodného správania na pracovisku sú okamžite riešené v súlade s internými smernicami a právnymi predpismi.”

Dovoľujeme si uviesť jeden z najväznejších prípadov, ktorý Ministerstvo kultúry SR nielenže odignorovalo, ale je zaň priamo zodpovedné. Riaditeľka Baletu SND Nina Poláková bola zo svojej funkcie odvolaná pre diskriminačné, šikanózne a nerovné zaobchádzanie so svojimi podriadenými. SND v tejto veci eviduje niekoľko oficiálnych sťažností vrátane predžalobnej výzvy a otvoreného listu baletnej majsterky, ktorý na dvanástich stranách popisuje mimoriadne znepokojujúce podmienky a atmosféru v baletnom súbore SND. Vedenie MK SR sa nielenže nezaoberalo týmito podnetmi, ale Ninu Polákovú opätovne dosadilo do funkcie riaditeľky Baletu SND.

Situácia v baletе SND je po jej návrate veľmi napätá, tanečníci a tanečnice sa boja o svoje zamestnanie, na sálach vládne atmosféra strachu. Šikanózne správanie sa stupňuje a pritom vyvstáva otázka legitimity výkonu jej funkcie.

Tvrdenie MK SR: “Slovenská televízia a slovenský rozhlas je nezávislá verejnoprávna inštitúcia, ktorá riadi svoje vysielanie a spravodajstvo v súlade s princípmi redakčnej slobody a nestrannosti. Ministerstvo nemá a ani nemôže mať žiadnu právomoc zasahovať do dramaturgie, redakčných rozhodnutí či obsahu vysielania. Všetky redakčné procesy sú plne v rukách nezávislých redaktorov a redakčných tímov.”

Nový zákon o STVR tvorivým pracovníkom nezaručuje slobodu tvorby. Naopak, vyvoláva pochybnosti o jej zachovaní. Rada STVR, ktorá je kontrolným orgánom, bude celá kreovaná vládnu väčšinou, čo popiera princípy plurality. Generálny tajomník služobného úradu MK SR Lukáš Machala, ktorý stál pri zrode nového zákona o STVR, sa stal zároveň členom Rady STVR. Ako vysoký štátny úradník bude mať priamy vplyv aj na obsah vysielania. To je v rozpore s európskymi smernicami aj základnými novinárskymi princípmi.

Ministerka kultúry avizovala týždenné stretnutia s dočasne povereným riaditeľom STVR, čo tiež vyvoláva oprávnené pochybnosti o jeho nezávislosti. Odkedy vstúpil do platnosti zákon o STVR, sme svedkami prílišnej opatrnosti vedenia vo vzťahu k vládnej moci.

Jeden z jej prejavov v televíznom spravodajstve sa dá ilustrovať reportážou Barbory Šišolákovovej o ministrovi Tomášovi Tarabovi a právnikovi, ktorého v rezorte zamestnáva. Kým konkurenčná televízia tému bez problémov odvysielala, vedenie STVR dalo reportáž najprv posúdiť právnomu oddeleniu, čo o niekoľko dní predĺžilo čas, kým sa dostala do vysielania. Navyše, podľa redaktorky nebola odvysielaná tak, ako ju pripravila. Šišoláková tiež uviedla, že jej boli vyčítané kritické otázky, ktoré položila poradcovi prezidenta Petra Pellegriniho Jánovi Kubišovi. Takéto príklady vyvolávajú otázky o slobode novinárskej práce.

Tvrdenie MK SR: “Tvrdenia organizátorov štrajku, ktoré naznačujú „nezvládnutie legislatívnych zmien, ktoré údajne paralyzujú fungovanie verejnoprávnych fondov“, sú nepravdivé. Ministerstvo kultúry spolu s ďalšími relevantnými inštitúciami pracuje na implementácii legislatívnych zmien, ktoré majú za cieľ zefektívniť a zmodernizovať fungovanie fondov.”

Ministerka kultúry porušuje novoprijatý Zákon o Audiovizuálnom fonde, konkrétne § 36 (1), podľa ktorého mala vymenovať nových členov Dozornej komisie do 31. augusta 2024, no k dnešnému dňu nevymenovala ani jedného, a § 36 (2), podľa ktorého mala povinnosť vymenovať štyroch členov rady fondu do 15. augusta 2024. Tento termín nedodrжала, troch členov vymenovala neskoro. K dnešnému dňu pritom stále ostáva jedno miesto v rade neobsadené. Nedostatočný počet členov rady výrazne vplyva na funkčnosť fondu.

Výbor Kultúrneho štrajku ďalej pripomína, že ministerka volí 5 z 13 členov*iek rady, čo znamená, že bez súhlasu týchto politických nominantov*iek nemôže byť schválená podpora žiadnemu projektu. Ministerstvo tak získalo kontrolu nad výberom subjektov a projektov, ktoré získajú podporu z Audiovizuálneho fondu.

Zo šiestich nových členov rady Fondu na podporu umenia, ktorých vymenovala ministerka kultúry, sa až piati nezúčastnili rokovania rady, na ktorom mali byť volení členovia dozornej komisie.

Rada tak nebola uznášaniaschopná. Politickí nominanti*ky ministerstva kultúry týmto ukazujú, že môžu a budú účelovo blokovať činnosť rady v prípade, keď to pre nich bude výhodné.

Tvrdenie MK SR: “Rezort kultúry neorganizuje žiadnu ideologicky motivovanú cenzúru. Jediné, čo sa MK SR snaží predkladanými novelami, či už o Audiovizuálnom fonde, alebo Zákonom o FPU docieľiť je to, aby sa finančné prostriedky rozdeľovali spravodlivo a transparentne.”

Aktuálne vedenie MK SR niekoľkokrát verejne deklarovalo, že nie je spokojné s tým, aké projekty dostávajú z fondov podporu. Pri zmene legislatívy o Fonde na podporu umenia prešla kompetencia rozhodovať o podporených projektoch z odborných komisií na radu fondu.

Martina Šimkovičová, ktorá nominuje väčšinu členov*iek rady, tak získala kontrolu nad tým, kto získa z FPU finančnú podporu. V minulosti sa pritom vyjadrila nasledovne: *“LGBTI+ mimovládky už od ministerstva kultúry nedostanú ani cent. (...) Už viackrát som sa vyjadrila, že odmietam progresívnu normalizáciu a moja zásadná predstava o ďalšej činnosti rezortu je návrat k normálnosti.”*

Aj z tohto dôvodu je zrejmé, že zmena legislatívy fondov nebola motivovaná snahou o vylepšenie fungovania fondov, ale na presadenie projektov personálne spriaznených s vedením ministerstva. Slúži teda na ideologicky motivovanú cenzúru.

Tvrdenie MK SR: “Autori informácií na stránke Kultúrny štrajk uvádzajú, že „žadajú okamžitú finančnú stabilizáciu sektora s dôrazom na zlepšenie finančného ohodnotenia pracujúcich (...). Rezort kultúry sa pýta, či prichádzali organizátori štrajku s rovnakými požiadavkami aj v časoch proticovidových opatrení, keď im vtedajšia vláda zobrala živobytie a nekompenzovala dostatočne ich straty, čo viedlo v mnohých prípadoch až k tomu, že umelci boli nútení predávať svoje hudobné nástroje a zabezpečovať si živobytie prácou, pre ktorú nemali žiadnu kvalifikáciu.”

Platforma Otvorená kultúra existuje od roku 2024. Avšak aj v čase pandémie existovali rôzne platformy, ktoré zastupovali kultúrnu obec a spoločne vytvárali značný nátlak na vtedajšie vedenie MK SR za účelom čo najrýchlejšej implementácie pomoci na zmiernenie dopadov pandémie.

Zástupkyne a zástupcovia kultúrnej obce boli pravidelne prizývaní na pôdu MK SR za účelom odborných diskusií v rámci tejto témy, čo sa pri súčasnom vedení MK SR vôbec nedeje. Výbor Kultúrneho štrajku tiež nepovažuje za vhodné porovnávať nepredvídateľné pandemické obdobie s obdobím, keď môže kultúrna obec fungovať v štandardnom režime a fungujúcich podmienkach, ktoré sú však ohrozované deštruktívnymi zásahmi vedenia MK SR.

S úctou

Výbor Kultúrneho štrajku

Kontaktné osoby – koordinátorky výboru Kultúrneho štrajku

Ivana Laučíková, ivana.laucikova@gmail.com, 0905 745 667

Veronika Němcová, veronanemcova@gmail.com, 0908 729 459